

ВІДГУК

офіційного рецензента, кандидата мистецтвознавства,
доцента, завідувача кафедри музичного мистецтва Сумського державного
педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Єрмоєнка Андрія Юрійовича

на дисертаційне дослідження Хуан Тайлун на тему:

«СПЕЦИФІКА РИТМУ В КИТАЙСЬКІЙ ТРАДИЦІЙНІЙ ІНСТРУМЕНТАЛЬНІЙ МУЗИЦІ»

представленого на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Опрацювання матеріалів дисертаційного дослідження Хуан Тайлун на тему: **«Специфіка ритму в китайській традиційній інструментальній музиці»** дозволяє сформулювати певні висновки щодо актуальності, наукової новизни, апробації, практичного значення здобутих результатів дослідження, яке винесене на захист.

Актуальність теми дисертаційної роботи та зв'язок з науковими програмами. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю поглибленого осмислення ритму як однієї з базових категорій музичного мислення у контексті китайської традиційної інструментальної музики. Попри значну кількість наукових праць, присвячених проблемам ладо-мелодичної організації, інструментального складу та стильових особливостей китайської музичної культури, ритмічний аспект досі залишається недостатньо систематизованим і концептуалізованим. Китайська традиційна інструментальна музика сформувалася на ґрунті особливої культурно-філософської парадигми, у межах якої ритм постає не лише засобом метричної організації музичного часу, а й важливим чинником образності, символіки та смислотворення, тісно пов'язаним із поетичною мовою, танцювальними та театральними жанрами, філософськими уявленнями про циклічність і плинність часу. Відмінність ритмічних принципів китайської музики від західноєвропейської метроритмічної системи зумовлює складність її аналічного осмислення в межах

усталених музикознавчих методик і потребує вироблення спеціальних підходів до вивчення ритмічних моделей, їх варіативності та виконавської інтерпретації. Особливої актуальності проблема набуває в умовах активізації міжкультурного діалогу, зростання інтересу до традиційної музики Сходу у світовому мистецькому просторі, а також інтеграції елементів китайської ритміки в сучасну композиторську та виконавську практику. Усвідомлення специфіки ритму в китайській традиційній інструментальній музиці є важливим як для теоретичного музикознавства, так і для музичної освіти, оскільки сприяє глибшому розумінню закономірностей музичного часу, розширює аналітичний інструментарій дослідника та створює підґрунтя для інтерпретації автентичних зразків у сучасному музичному мистецтві.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, завдань, методів, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, завдання, методи та рекомендації, сформульовані у дисертації вирізняються високим ступенем обґрунтованості, що забезпечується комплексним міждисциплінарним підходом до дослідження проблеми та опорою на широкую теоретичну й емпіричну базу. Обґрунтованість висунутих положень базується на системному аналізі наукових праць вітчизняних і зарубіжних музикознавців, присвячених проблемам ритму, метроритмічної організації музики, а також специфіці традиційних музичних культур Сходу, зокрема Китаю.

Поставлені в дисертації завдання логічно впливають із визначеної мети дослідження та безпосередньо спрямовані на комплексне виявлення закономірностей ритмічної організації китайської традиційної інструментальної музики. Їх формулювання відзначається послідовністю і внутрішньою взаємоузгодженістю, що забезпечує цілісність наукового дослідження та дозволяє розкрити структурні та функціонально-виражальні аспекти ритму.

Методологічну основу дисертаційного дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних музикознавчих методів, зокрема історико-культурного, системного, структурно-аналітичного, порівняльного та інтерпретаційного методів. Застосування зазначених методів є доповненням

предмету та об'єкту дослідження і дає змогу всебічно проаналізувати ритмічні моделі, принципи їх формування та виконавської інтерпретації в різних жанрово-стильових аспектах китайської традиційної музики. Залучення елементів етномузикологічного аналізу та виконавського підходу підсилює достовірність отриманих результатів і сприяє глибшому осмисленню специфіки ритму як культурно зумовленого феномена.

Практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, ґрунтуються на результатах теоретичного аналізу та узагальненні виконавського досвіду, що підтверджує їх наукову виваженість і практичну цінність. Вони можуть бути використані у процесі професійної підготовки музикантів-виконавців, у навчальних курсах з історії та теорії музики, етномузикології, а також у подальших наукових дослідженнях, присвячених проблемам ритму в сучасних музичних традиціях.

Аналітичний матеріал дослідження. Становить корпус зразків китайської традиційної інструментальної музики, відібраних з урахуванням їх жанрової репрезентативності, історичної значущості та виконавської поширеності. До аналізу залучено твори сольного й ансамблевого репертуару для традиційних китайських інструментів, зокрема гуциня, піпи, ерху, діцзи, шена та ударних інструментів, що дозволяє простежити спільні та відмінні ритмічні принципи в межах різних інструментальних груп і виконавських традицій. Обраний музичний матеріал охоплює різні історико-стильові пласти китайської музичної культури — від давніх зразків, зафіксованих у нотних табулатурах і трактатах, до пізніших усних та письмових традицій, що побутують у виконавській практиці.

Аналітична робота зосереджена на виявленні типових ритмічних моделей, принципів метричної організації та варіантності музичного часу, характерних для китайської традиційної інструментальної музики. Особливу увагу приділено співвідношенню фіксованих і нефіксованих ритмічних структур, ролі ритмічної імпровізаційності, а також специфіці циклічної організації музичного процесу.

Аналітичний підхід ґрунтується на поєднанні структурно-ритмічного, функціонального та порівняльного аналізу, що дозволяє простежити взаємодію ритму з мелодикою, тембровими характеристиками інструментів і формоутворюючими принципами. У процесі дослідження виявлено, що ритм у китайській традиційній інструментальній музиці виконує не лише організаційну, а й виражальну функцію, виступаючи засобом передачі образного змісту, філософських і символічних уявлень про рух, спокій та плинність часу.

Важливою складовою аналітичного матеріалу є зіставлення ритмічних принципів китайської традиційної музики з усталеними моделями західноєвропейської метроритмічної системи, що дозволяє окреслити принципові відмінності у трактуванні музичного часу. Отримані в ході аналізу результати становлять основу для теоретичних узагальнень і практичних рекомендацій дисертації, забезпечуючи їхню аргументованість і достовірність. Аналітичний матеріал підтверджує висунуті наукові положення та сприяє поглибленому розумінню специфіки ритму як ключового чинника формування художньої цілісності китайської традиційної інструментальної музики.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації. Теоретична цінність. Наукова новизна одержаних результатів дослідження визначається тим, що *вперше*:

- розглянуто китайське традиційне інструментальне мистецтво з огляду на специфіку ритму в ньому як об'єкта всебічного історико-теоретичного аналізу;
- висвітлено синтез китайських національних традицій зі світовим музичним досвідом шляхом стилістичного аналізу взірців китайської традиційної інструментальної музики;
- з'ясовано взаємозв'язок китайської та європейської інструментальної музики в контексті інтеграції;
- схарактеризовано китайський музичний традиційний інструментарій як чинник реалізації засобів музичної виразності у виконавській практиці;

- введено до наукового обігу маловідомі зразки китайської традиційної інструментальної музики.

Уточнено наукові положення щодо:

- історико-культурних та жанрово-стильових особливостей китайської традиційної інструментальної музики.

Подальшого розвитку набули наукові уявлення про:

- специфіку ритму в традиційній інструментальній музиці Китаю;

- виконавські підходи щодо використання засобів музичної виразності, у тому числі ритму в китайській традиційній інструментальній музиці.

Дисертаційне дослідження представлене у вигляді кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису. Складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. В анотації та у вступній частині висвітлено основні положення роботи; три розділи є самостійними, проте в цілому складають завершену гармонійну композицію, та дають змогу детально заглибитися у дослідження; джерельна база є достатньо великою, репрезентативною, доцільною до вибору хронологічного періоду та складається із 201 найменування.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень.

Основні результати дисертації висвітлено у 7 публікаціях, зокрема: 3 статті у фахових виданнях затверджених МОН України; 4 праці – апробаційного характеру.

Перший розділ дослідження **«Взаємодія традиційного і сучасного в інструментальній китайській музиці: історико-теоретичний дискурс»**. Інструментальна музика Китаю другої половини ХХ – початку ХХІ століття характеризується інтенсивними процесами переосмислення традиційної музичної спадщини в контексті сучасних художніх і теоретичних парадигм. Історичні трансформації соціокультурного середовища, розвиток системи професійної музичної освіти та активні міжкультурні контакти зумовили зміну підходів до трактування традиційних форм музикування, виконавських прийомів і принципів організації музичного матеріалу.

У сучасній китайській інструментальній музиці простежується синтез традиційних ладо-мелодичних і ритмічних моделей із принципами сучасної композиційної техніки, зокрема поліфонічного мислення, нових форм організації музичного часу та тембрових експериментів. Важливу роль у цьому процесі відіграє трансформація традиційних інструментів, адаптація їх акустичних і технічних можливостей до вимог концертної сцени та академічної освіти. В результаті формується новий художній простір, у межах якого традиція виступає не як застигла форма, а як динамічний чинник творчого розвитку.

Історико-теоретичний аналіз дозволяє розглядати взаємодію традиційного і сучасного як закономірний етап розвитку китайської інструментальної музики, що сприяє її інтеграції у світовий музичний простір. Водночас збереження національної ідентичності забезпечується опорою на традиційні естетичні цінності, специфіку музичного мислення та виконавської інтерпретації, що визначає унікальність сучасної китайської інструментальної культури.

Другий розділ **«Ритм у китайській традиційній інструментальній музиці: музикознавчий аспект»**. Ритм у китайській традиційній інструментальній музиці постає як багатовимірна музикознавча категорія, що формується в межах особливої культурно-естетичної системи та істотно відрізняється від західноєвропейського розуміння метроритмічної організації. На відміну від стабільно фіксованого метра, притаманного європейській музичній традиції, китайська музика ґрунтується на принципах гнучкого ритмічного розгортання, варіативності та часової пластичності, що значною мірою визначаються особливістю виконавської інтерпретації.

У музикознавчому аспекті ритм розглядається як система взаємопов'язаних часових параметрів, що охоплює співвідношення пульсації, темпоритмічних змін, акцентуації та фразування. Важливу роль відіграє циклічний принцип організації музичного часу, особливо характерний для ансамблевих жанрів, де ритм виконує координуючу та формоутворюючу

функції. Водночас у сольному інструментальному виконавстві простежується тенденція до нефіксованої метричності, що надає виконавцеві значну свободу ритмічної інтерпретації. Особливістю китайської традиційної інструментальної музики є тісний зв'язок ритму з мовною інтонацією, поетичними жанрами та філософськими уявленнями проплинність часу.

Таким чином, ритм у китайській традиційній інструментальній музиці є не лише структурним елементом музичної мови, а й носієм художнього змісту та культурної семантики, що підтверджує його ключове значення у формуванні цілісної музичної образності та відкриває перспективи для подальших міжкультурних музикознавчих досліджень.

Третій розділ дослідження **«Традиційне інструментальне мистецтво Китаю як феномен музичної практики»**. Традиційне інструментальне мистецтво Китаю є унікальним культурно-мистецьким феноменом, сформованим упродовж багатовікової історії та тісно пов'язаним із філософськими, ритуальними й соціальними засадами китайської цивілізації. Його розвиток відбувався в межах специфічної музично-естетичної системи, у якій звук і музичний час розглядаються як засоби гармонізації людини з природою та космосом. Інструментальна музика в Китаї традиційно виконувала не лише розважальну, а й етично-виховну, ритуальну та медитативну функції, що зумовило своєрідність її художньої мови.

Як феномен музичного мистецтва традиційне інструментальне мистецтво Китаю характеризується цілісністю поєднання звукової організації, виконавської манери та культурного контексту. Музичний твір у цій традиції існує не лише як фіксований текст, а як живий процес виконання, у якому важливу роль відіграють імпровізаційні елементи, інтонаційна свобода та індивідуальна виконавська майстерність. Саме ця особливість зумовлює специфіку музичного мислення та визначає самотність китайської інструментальної культури в світовому музичному просторі.

Загальний висновок щодо відповідності роботи встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження Хуан Тайлун **«Специфіка ритму в**

китаєцьких традиційній інструментальній музиці» є ґрунтовним дослідженням і суттєво доповнює науковий доробок в цій галузі. Завдання, які поставлені в роботі виконані, а мета дослідження – досягнута. Матеріали публікацій охоплюють коло наукових проблем, які висвітлені у дисертації. Результати наукового дослідження мають інноваційний характер. Робота за структурою відповідає всім вимогам Міністерства освіти і науки України щодо написання дисертацій, а її автор Хуан Тайлун заслуговує на присвоєння наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри музичного мистецтва
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

Андрій ЄРЬОМЕНКО

Підпис Єрьоменка А.
завідувач
Д. Д. Дученко
23 " 03 2026 р.